

A SPORTÖNKÉNTESSÉG BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐI AZ EU LAKOSAINAK KÖRÉBEN

INFLUENCING FACTORS OF SPORT VOLUNTEERING AMONG EU CITIZENS

Nagy Tamás, Paár Dávid, Laczkó Tamás

Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Doktori Iskola, Pécs

Összefoglaló

Ha létezne az 'önkéntesek országa' a világ egyik legnépesebb országa lenne a világon, hiszen közel 1 milliárd ember vesz részt valamilyen önkéntes munkában világszerte. A sportegyesületek zavartalan irányításában, működésében és a rájuk háruló feladatok végrehajtásában nélkülözhetetlen szerepet vállalnak az önkéntesek. Kutatásunk célja különböző szocio-demográfiai változók mentén megvizsgálni, hogy azok milyen mértékben járulnak hozzá az önkénteskedéshez. Elemzésünkhöz az Európai Bizottság által 2017 decemberében Európa 28 tagállamában gyűjtött adatokat használtuk (28 031 fő). 10 olyan független tényezőt vettünk alapul, amely befolyásolhatja az önkénteskedésben való részvételt. Khi-négyzet próbával megvizsgáltuk, hogy a kiválasztott változók esetében található-e kapcsolat az sportönkéntesség végzésével. Ezt követően logisztikus regressziós modellbe is beépítve mindezen változókat, megbecsültük, hogy melyik milyen mértékben járul hozzá az önkéntes tevékenységek vállalásához. A szignifikancia szint $p < 0,05$ volt. A kétváltozós összefüggésvizsgálat eredményei alapján a nem, életkor, élettel való melegegedettség, sportolás gyakorisága, iskolai végzettség, lakóhely típusa, szociális helyzet, szociális státusz szignifikánsan befolyásolja a sportönkéntességben való részvételt ($p < 0,001$). A többváltozós összefüggésvizsgálat alapján a demográfiai, életminőségi, sportolási, szociokulturális és szocioökonómiai változók szignifikánsan befolyásolják az önkéntességet ($p < 0,001$). Kutatásunk igazolta, hogy a sportönkéntességben való részvételt számos tényező befolyásolja. Kutatásunk nem terjedt ki a sportönkéntesek motivációs tényezőinek vizsgálatára.

Kulcsszavak: sportönkéntesség, Európai Unió, demográfiai tényezők, szociokulturális tényezők, szocioökonómiai tényezők

Abstract

If there were a 'country of volunteers,' it would be one of the most populous countries in the world, with almost 1 billion people involved in some form of volunteering worldwide. Volunteers play an essential role in the smooth running and operation of sports associations and the performance of the assigned tasks. Our research examines the extent to which they contribute to volunteering along with different socio-demographic variables. For our analysis, we used data from the European Commission in December 2017 in 28 European Member States (28,031 people). We used ten independent factors that may influence participation in volunteering. We examined by chi-square test whether there was a relationship with the performance of sports volunteering for the selected variables. Subsequently, incorporating all these variables into a logistic regression model, we estimated how much it contributes to volunteering. The significance level was $p < 0.05$. Based on the results of the bivariate correlation study, gender, age, life satisfaction, frequency of sports, education, type of residence, and social status, social status significantly influences participation in sports volunteering ($p < 0.001$). Based on a multivariate correlation study, demographic, quality of life, sports, socio-cultural, and socioeconomic variables significantly influence volunteering ($p < 0.001$). Our research has demonstrated that participation in sports volunteering is affected by several factors. Our research did not cover the study of motivational factors of athletes.

Keywords: *sports volunteering, European Union, demographic factors, sociocultural factors, socioeconomic factors*

ELMÉLETI HÁTTÉR

Ha létezne az 'önkéntesek országa' a világ egyik legnépesebb országa lenne a világon, hiszen közel 1 milliárd ember vesz részt valamilyen önkéntes munkában világszerte. Az önkéntes tevékenységeknek számtalan típusát különbözteti meg a szakirodalom. Megjelenhet jótékonyági, szociális segélyszervezetek vallási vagy egyházi szervezetek, politikai szervezetek, fogyasztói szervezetek, környezetvédelmi vagy állatjogi szervezetek, kisebbséget védő szervezetek, szakszervezetek, sportegyesületek, kulturális, oktatási egyesület, idősek szabadidős egyesület, közösségi vagy környékbeli egyesület kapcsán. Az önkéntességet, mint fogalmat nehéz definiálni, társadalmi és kulturális tényezők befolyásolják. Több értelmezése is megjelenik a szakirodalomban, attól függően, hogy az önkénteskedés melyik jellemzőjére kívánnak rávilágítani a szerzők (VOICU – VOICU, 2009). A(z) 2005. évi LXXXVIII. a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény értelmében elmondható, hogy „*az önkénteskedés az egyén szabadidejében, szabad akaratából vállal munkát, bérezés hiányában, esetleges költségtérítésért cserébe.*”

A sportegyesületek zavartalan irányításában, működésében és a rájuk háruló feladatok végrehajtásában nélkülözhetetlen szerepet vállalnak az önkéntesek. Az sportönkéntesek nagyobb része állandó pozíciót tölt be az egyesületeknél (adminisztratív és edzésekhez tartozó feladatok), az alkalmi önkéntesek főként a klubvezetési feladatokat, rendezvény-, és versenyszervezési feladatokat lát el (PERÉNYI, 2019). Dirk és szerzőtársai 35 000 sportegyesületen, 10 európai országban mérte fel kérdőíves vizsgálat segítségével az önkéntesek menedzsmentjét. Az önkéntes munka a legfontosabb erőforrások egyike a sportegyesületek számára, velük lehetőség nyílik a színesebb programok kínálatára. Az egyesületekben zajló önkéntes tevékenység gyakorisága között nincs számottevő különbség a vizsgált országok között. Átlagosan tízből négy önkéntes heti szinten önkénteskedik egy sportegyesületben, és körülbelül 5% hetente öt vagy több alkalommal. Az önkéntesek átlagosan 173 órát töltenek évente önkéntes munkával, Svájcban a legalacsonyabb (119 óra) és Lengyelországban a legmagasabb (292 óra). Wicker tanulmánya is hangsúlyozza a sportönkéntesek fontosságát. Vizsgálatában az egyesült királysági, ausztráliai, kanadai, németországi és svájci sportönkéntességgel foglalkozott, következtetései szerint az önkéntesek munkája elengedhetetlen fontosságú a nonprofit szervezetek működésében.

Korábbi kutatások különböző modellek segítségével próbálták meghatározni azon tényezőket, amelyek befolyásolhatják az önkéntességben való jártasságot. Ezek értelmében figyelembe kell venni a gazdasági mutatókat (TAYLOR et al., 2012; WICKER – HALLMANN, 2013), demográfiai adatokat (BURGHAM – DOWNWARD, 2005), szociológiai jellemzőket (DOHERTY – Carron, 2003; SCHLESINGER – NAGEL, 2013), valamint pszichológiai aspektusokat (BUSSER – CARRUTHERS, 2010; EMERICH et al., 2012) is. Az Európai Unióban évente mintegy 140 millió állampolgár vesz részt önkéntes munkában, a sport területén végzett önkéntes munka a legnépszerűbb a felmérés szerint. Hazánkban a 2011-es Eurobarometer felmérése szerint a 2010-es évben az önkéntes munkalehetőségek közül majdnem minden harmadik önkéntes a sport területén látott el ilyesfajta feladatokat.

Az önkéntességnek számos pozitív hatását ismerjük. Az Európai Bizottság becslése szerint, ha megközelítőleg 100 millió felnőtt vesz részt valamilyen önkéntes

tevékenységben, akkor az 0,5-5% között járul hozzá az EU GDP-jéhez (ONYESTYÁK – KÁLLAI, 2013) Sportközgazdaságtani szempontból az egyik legnehezebb feladat az önkéntesek által elvégzett munka értékét mérni, legfőbb problémát az idő értékének számszerűsítése adja. Svájcban a sportönkéntesség becsült értéke 1,6 milliárd Euró (LAMPRECHT et al, 2011), 6,7 milliárd Euró Németországban (BREUER – WICKER, 2011). A sportbeli önkéntesség hasznai három perspektívából közelíthető meg. Társadalompolitikai szinten hozzájárul a társadalmi jóllét erősödéséhez, munkaerőpiac bővüléséhez és fejlesztéséhez, valamint a társadalmi integráció fokozódásához. Csökkenti a bűnözés és erőszakos esetek számát, valamint az ország egészségügyi kiadásait. Szervezeti szinten segít a korábbi sportolók integrálásában a szervezet irányításában, működtetésében, növeli a szervezet erőforrásait, valamint humán erőforrás-állományát. Egyéni szinten hozzájárul a személyiségfejlődéshez, növeli a valahova való tartozás érzését, szélesíti a munkaerő-piacon történő elhelyezkedés esélyét a különböző tapasztalatok, képességek és készségek fejlesztésével, valamint a széleskörű kapcsolatok kiépítésének lehetőségével. Segíti a fizikai és pszichés egészség fenntartását, javítását (WICKER, 2017; WU, 2011; PUTNAM, 2000; KAWACHI-BARKMAN, 2000; NICHOLS et al., 2003; MULLER et al., 2015) Laczkó és Paár (2018) tanulmánya megállapította, hogy az önkéntesség pozitívan hat az egyén kommunikációs-, szervezési- és együttműködési képességeire, valamint önbizalmára. Kiváló lehetőséget biztosít kortól, nemtől, vallástól, társadalmi-gazdasági helyzettől függetlenül, hogy az egyének hozzájárulhassanak a társadalom fejlődéséhez. Perényi (2018) tanulmánya a FINA világbajnokság sportönkénteseit vizsgálta. Eredményei szerint mindenkiből lehet önkéntes, nemtől, kortól, szakmai és sportági előképzettség, származási család és lakóhely méretének figyelembevétele nélkül.

Az önkéntesség motivációja során két fő típust különíthetünk el. A régi típusú önkéntesség típusánál erősen megjelenik a vallási indíttatás, jellemző az idealisztikus-altruista viselkedésforma, értékelvűség, szolidaritás és a segítség szándéka. Az új típusú önkéntesség kapcsán az egyének sokkal inkább helyezik előtérbe önmagukat, megjelenik az individualizáltabb, egoistább, érdekalapú gondolkodás (HUSTINX, 2001). Az önkéntes munka kapcsán olyan tapasztalatokat, kapcsolati tőkét képesek kialakítani az egyének, amelyek hozzásegítik őket a karrierépítéshez, javíthatják elhelyezkedési lehetőségeiket a munkaerőpiacon (LENT et al., 1994), vagy a már munkaerőpiacon tevékenykedők esetében javíthatja a versenyképességet (FORRAY – JUHÁSZ, 2010). Gyakorlati tapasztalatokat szerezhetnek különböző kulturális háttérrel rendelkező személyekkel kapcsolatban, amely segíti a civil felelősségérzet kialakulását (ZSÓK – GARAS, 2003). Onyestyák és Kállai (2013) kutatásának egyik fő szempontja volt az önkéntesek motivációs tényezőinek felmérése Magyarországon, Belgiumban, valamint az Egyesült Királyságban. Eredményeik szerint a magyarokat a szakemberek segítőkészségét, új emberek/barátok megismerését és a segítségnyújtás utáni boldogságérzést emelték ki, a külföldi országok lakóinak motivációs tényezői között megjelent az elismerés, tapasztalatszerzés, valamint a környezetváltozás.

Az Eurobarometer 2011-es felmérése szerint a férfi sportönkéntesek aránya magasabb, mint a nőké. Az iskolai végzettség tekintetében is különbségek mutatkoznak, a képzettebb személyek gyakrabban és több alkalommal mutatnak hajlandóságot az önkéntességre. A rendszeres fizikai aktivitás is befolyásolja a sportönkéntességben való részvétel arányát, a felmérés szerint minél rendszeresebben mozog valaki, annál nagyobb eséllyel önkénteskedik. BUSSER – CARRUTHERS szerzőpáros szerint a 40 év körüli egyének önkénteskednek a legnagyobb arányban. Megállapították, hogy a magas jövedelem

szignifikánsan befolyásolja a sportban végzett önkéntesek szerepvállalását (WILSON - JANOSKI, 1995; TAYLOR et al., 2012). Bácsné és szerzőtársai (2018) vizsgálatának egyik aspektusa volt felmérni magyar, angol, orosz és szlovák fiatal felnőttek részvételi arányát az önkéntes munkában. A sportesemények vonatkozásában szignifikáns különbség mutatkozott az általános önkéntességhez képest. A megkérdezett magyar fiatalok nagyobb arányban vettek részt sportönkéntességben, mint a külföldiek. Az eredmény azzal magyarázható, hogy Magyarország kormánya bevezette az 50 órás önkéntes közszolgálatot, amely a sikeres érettségi előfeltétele. Hazánkban a vizes sportok, labdajátékok és az atlétika bizonyult a legnépszerűbbnek, a külföldiek a téli sportágakban végezték a legnagyobb arányban önkéntes tevékenységüket.

PROBLÉMAFELVETÉS

A 2000-es években az önkéntesség arányának csökkenése volt megfigyelhető, különösen az önkéntesek toborzását tekintették problematikusabbnak a kutatók (ENGELBERG et al, 2011; BREUER et al, 2012), ennek okán minden eddiginél nagyobb szerepet kap az önkéntesek toborzása. Az egyének szabadidejüket fordíthatják önkéntes munkára, ezért fontos megérteni azt, hogy milyen tényezők befolyásolják az önkénteskedést. Kutatásunk célja különböző szocio-demográfiai változók mentén megvizsgálni, hogy azok milyen mértékben járulnak hozzá az önkénteskedéshez.

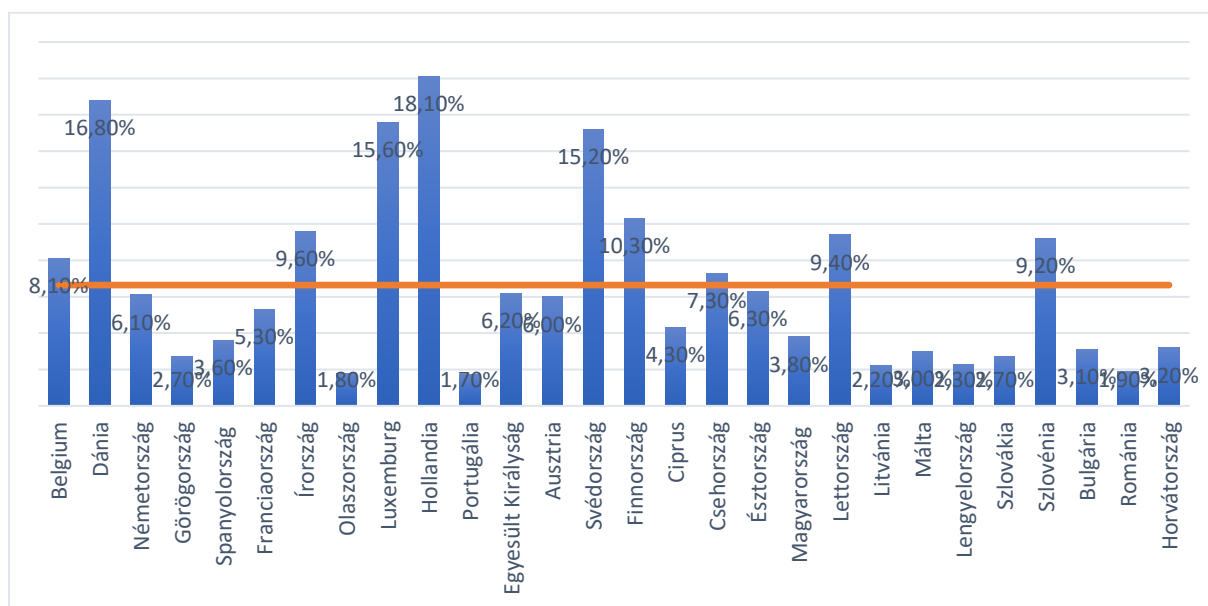
MÓDSZER

Elemzésünkhöz az Európai Bizottság által 2017 decemberében Európa 28 tagállamában gyűjtött adatokat használtuk. A 28 031 válaszadóból álló mintát rétegzett, szisztematikus mintavétellel állították össze. A minta reprezentatív az Európai Unió országaira és régióira nem, életkor és település típus tekintetében (vidék vagy falu, kis/középváros, nagyváros). Összesen 10 olyan független tényezőt vettünk alapul, amely befolyásolhatja az önkénteskedésben való részvételt (demográfiai tényezők, életminőségi tényező, sportolási szokások, szocikulturális és szocioökonómiai tényezők). A „lakókörnyezet minősége” változó esetében bináris változót hoztunk létre.

Az Eurobarometer kérdőív - „Ön részt vesz önkéntes munkában, amely sporttevékenységeket támogat?” - kérdésére adott válaszokat kezeltük függő változóként, amelyre 1 787 fő válaszolt igennel (az igen válaszokat egyessel, a nem válaszokat nullával kódoltuk, bináris változóként). Khi-négyzet próbával megvizsgáltuk, hogy a kiválasztott változók esetében található-e kapcsolat az sportönkéntesség végzésével. Ezt követően logisztikus regressziós modellbe is beépítve mindezen változókat, megbecsültük, hogy melyik milyen mértékben járul hozzá az önkéntes tevékenységek vállalásához. A szignifikancia szint $p < 0,05$ volt.

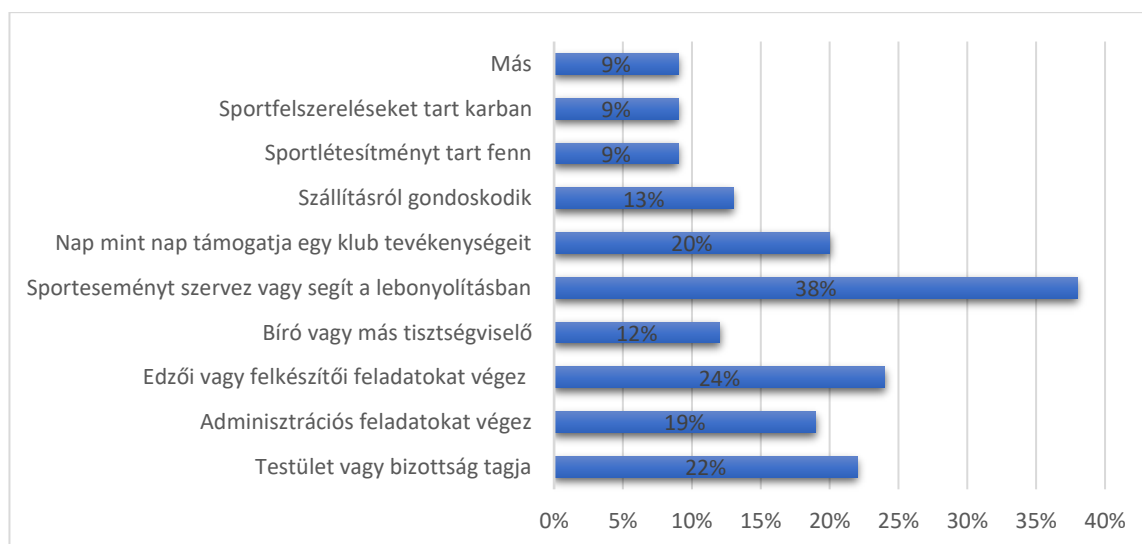
EREDMÉNYEK

Megvizsgálva az európai államok lakosainak sportönkéntes tevékenységben való részvételi szándékát elmondható, hogy a lakosság átlagosan 6,64%-a vállal sportönkéntes feladatokat valamilyen. A legmagasabb arányban Hollandiában (18,1%), Dániában (16,8%), valamint Luxemburgban (15,6%) és Svédországban (15,2%) vesznek részt önkéntes tevékenységben, legkevésbé pedig Portugáliában (1,7%), Olaszországban (1,8%) és Romániában (1,9%). Hazánk jóval az európai átlag alatt helyezkedik el (3,8%).

1. ábra: Az európai országok lakosságának önkéntes tevékenységei
 Forrás: saját forrás

Az Eurobarometer kérdőív kitért az önkénteskedés különböző aspektusaira is. Az önkénteskedők legnagyobb arányban (38%) egy sportesemény megszervezésében és annak lebonyolításában vesznek részt, legalacsonyabb arányban a sportlétesítmény fenntartásában (9%), sportfelszerelések karbantartásában (9%), valamint más tevékenységben (9%).

2. ábra: A különböző sportönkéntes tevékenységek megoszlása
 Forrás: saját forrás

KÉTVÁLTOZÓS ÖSSZEFÜGGÉSVIZSGÁLAT

A nem változó esetében a férfiak 8,7%-a válaszolta azt, hogy önkénteskedik valamely területen, míg a nőknek csupán 4,4%-a, elmondható, hogy a férfiak felülreprezentáltak az önkénteskedők között.

Az életkori kategóriákat megfigyelve a 15-24 évesek 9,4%-a vesz részt sportönkéntességben, valamint a 35-44 éves korosztály 7,8%-a, a két életkori korcsoport nagyobb arányban végez sportönkéntességet, mint a 65-74 éves korosztály, akiknek 5,5% sportönkénteskedik, valamint a 75 éves vagy idősebb korosztály, melynek önkéntes aránya csupán 3,1%.

Az étellel való megelégedettség vizsgálatánál azok, akik „nagyon elégedettnek” ítélték meg a saját életüket – 11,1% - magasabb arányban végeznek önkéntes tevékenységet, mint azok, akik kevésbé kevésbé elégettek az életükkel.

A sportolás gyakorisága esetében megfigyelhető tendencia, hogy minél gyakoribb a sportolás, annál magasabb az sportönkéntesség aránya. A rendszeresen sportolók 13,7%-a önkénteskedik, míg a soha nem sportolók tekintetében ez az arány 1,6%.

Az iskolai végzettséget tekintve az alapidomások 8,4%-a végez önkéntes tevékenységet, a várt statisztikai eredményekkel szemben ezen iskolai végzettségűek felülreprezentáltak számítanak az önkénteskedők között, hasonlóan, mint a mester vagy doktori fokozattal rendelkezők, akiknek összesen 10,2%-a végez önkéntes tevékenységet. A 8 általános iskolát be nem fejezettek 3%-a, a 8 általános iskolát végzetek 3,8%-a, valamint az érettségivel rendelkezők 4,9%-a alulreprezentáltak az önkéntesség vonatkozásában.

A lakóhely tekintetében a faluban/községben élők 6,9%-uk vesz részt sportönkéntességben, a kisvárososban élők között ez az arány 6,7%. A nagyvárosban élők alulreprezentáltak a mintánkban, csupán 5,3% önkénteskedik. Statisztikai eredmények alapján elmondható, hogy a faluban/községben és kisvárosban lakók nagyobb arányban vesznek részt önkéntes programokban, mint a nagyvárosban lakók.

A szociális helyzet esetében a középosztályba 7,3%-a, valamint a felső középosztályba tartozók 14,1%-a vélekedett úgy, hogy önkénteskedik. Az ő esetükben figyelhető meg a legnagyobb arányban a sportönkéntesség. A munkásosztály és alsó középosztályba tartozó egyének alulreprezentáltak számítanak.

A szociális státusz kapcsán elmondható, hogy a legmagasabb kategóriába sorolt személyek 11,1% vesz részt sportönkéntes tevékenységekben, ők felülreprezentáltak minősülnek, míg a középső és alsó kategóriába tartozók alulreprezentáltak, hiszen a középső kategóriába soroltak 5,1%-a, míg az alsó kategóriába tartozók közül 3,1% vállal a sport területen önkéntes tevékenységet.

A logisztikus regressziós modell értelmezése alapján a családi állapot és a lakókörnyezet szocioökonómiai állapota nem befolyásoló tényezők az önkénteskedés során. A demográfiai tényezők, életminőségi tényezők, sportolási tényezők, szociokulturális tényezők és a szocioökonómiai tényezők 17,1%-ban magyarázzák (Nagelkerke R²) az önkéntességben való részvétel valószínűségét.

1. táblázat: Összefüggés vizsgálat és logisztikus regresszió eredményei az egyes változók és az önkénteskedés kapcsán

Változó	Khi-négyzet próba			Logisztikus regresszió próba
	tesztstatisztika	p érték	Cramer's V	p érték
Demográfiai tényezők				
Nem	215,086	<0,001	0,088	<0,001
Életkor	131,270	<0,001	0,048	<0,001

Életminőségi tényezők				
Élettel való megelégedettség	383,573	<0,001	0,083	<0,001
Sportolási tényező				
Sportolási gyakoriság	1990,241	<0,001	0,188	<0,001
Szociokulturális tényezők				
Iskolaivégzettség	243,430	<0,001	0,066	<0,001
Lakóhely típusa	53,477	<0,001	0,031	<0,001
családi állapot	123,261	<0,001	0,047	0,096
szociális helyzet	390,672	<0,001	0,085	0,005
Szocioökonomiai tényezők				
Szociális státusz	401,941	<0,001	0,086	<0,001
Lakókörnyezet minősége	190,650	<0,001	0,059	0,058
Nagelkerke R²	0,171			
Model x² (df=38)	1754,106 (p=<0,001)			

forrás: saját forrás

TÖBBVÁLTOZÓS ÖSSZEFÜGGÉSVIZSGÁLAT

A többváltozós elemzés során arra voltunk kíváncsiak, hogyha kiszűrjük a tényezők egymást befolyásoló hatásait, mely tényezők befolyásolják önálló hatással a sportönkéntességben való részvétel arányát. Megvizsgálva a demográfiai, életminőségi, sportolási változókat elmondható, hogy szignifikánsan befolyásolják az önkéntes munkában való szerepvállalást ($p < 0,001$).

A nem változót figyelve 88%-kal nagyobb az esélye, hogy a férfiak önkénteskednek, mint a nők.

Az életkori csoportoknál referenciának tekintettük a 75 éves vagy idősebb korosztályt. Hozzájuk viszonyítva 93%-kal nagyobb valószínűséggel végeznek sportönkéntes munkát a 35-44 éves korosztály, míg a 15-24, valamint a 55-64 évesek körülbelül 43%-kal nagyobb eséllyel végeznek sportönkéntességet.

Az élettel való megelégedettség kapcsán referenciának tekintettük azokat, akik úgy ítélték meg, hogy egyáltalán nem elégedettek a saját életükkel. Hozzájuk viszonyítva a nem elégedettek és nagyon elégedettek ugyanolyan valószínűséggel végeznek önkéntes munkát. Ez a megállapítás további vizsgálatokat igényel.

A sportolás gyakoriságának aspektusai között található a legnagyobb különbség a referencia-kategóriák között, melybe azok a válaszadók tartoztak, akik soha nem sportolnak. Náluk 2,7-szer nagyobb valószínűséggel önkénteskednek azon személyek, akik ritkán sportolnak, 5,6-szer nagyobb valószínűséggel vesznek részt önkéntes programban, akik némi rendszerességgel mozognak és 6,7-szer nagyobb hajlandóságot mutatnak az önkénteskedésben azok, akik rendszeresen sportolnak.

2. táblázat: A demográfiai, életminőségi, valamint a sportolási változók sportönkéntesség valószínűségét befolyásoló hatásai

Változók	Változók kategorizálása	Exp(B)
Nem		
Referencia: nő	férfi	1,883

Életkor		
Referencia: 75 éves vagy idősebb	15-24 éves	1,892
	25-34 éves	1,451
	35-44 éves	1,928
	45-54 éves	1,858
	55-64 éves	1,654
	65-74 éves	1,430
Élettel való megelégedettség		
Referencia: Egyáltalán nem elégedett	Nem igazán elégedett	0,632
	Elégedett	0,867
	Nagyon elégedett	1,062
Sportolás gyakorisága		
Referencia: Soha	Ritkán	2,721
	Némi rendszerességgel	5,553
	Rendszerességgel	6,692

Forrás: saját forrás

A szociokulturális és szocioökonómiai változók szignifikánsan befolyásolják az önkénteskedést ($p < 0,001$).

Az iskolai végzettség tekintetében referenciának tekintettük azon kitöltőket, akik nem fejezték be a 8 általános iskolát. 16%-kal kisebb eséllyel önkénteskednek, akik csak a 8 általános iskolát fejezték be, 14%-kal kisebb valószínűséggel azok, akiknek a legmagasabb iskolai végzettségük az érettségi, a magasabb képzettséggel rendelkezők nagyságrendileg ugyanakkora valószínűséggel önkénteskednek, mint a legalacsonyabb végzettségűek.

A lakóhely típusát megfigyelve 67%-kal nagyobb valószínűséggel önkénteskednek a faluban vagy községben lakók, mint a nagyvárosban élő társaik, ezután következnek a kisvárosban élők, akik 49%-kal nagyobb valószínűséggel vállalnak önkéntes tevékenységeket.

A szociális helyzet tekintetében referenciának tekintettük a munkásosztályt, hozzájuk viszonyítva 20%-kal nagyobb valószínűséggel vesznek részt önkéntes tevékenységben az alsó középosztályba tartozó társaik, 25%-kal nagyobb eséllyel önkénteskednek a középosztályba tartozók, 52%-kal nagyobb valószínűséggel látnak el önkéntességet a felső középosztályba tartozó személyek, végül 40%-kal nagyobb valószínűséggel találunk a legfelső osztályban önkénteskedni vágyókat.

A szociális státuszról referenciának számítottak az alsó kategóriába sorolt személyek, hozzájuk viszonyítva a középső kategóriába tartozók 40%-kal a felső kategóriába tartozók 88%-kal nagyobb valószínűséggel végeznek önkéntes tevékenységet.

3. táblázat: A szociokulturális és szocioökonómiai változók sportönkéntesség valószínűségét befolyásoló hatásai

Változók	Változók kategorizálása	Exp(B)
Iskolaivégzettség		
Referencia: Nem fejezte be a 8 általános iskolát	8 általános iskolát végzett	0,842
	Érettségi	0,860
	BSc/BA	1,047
	MSc/ PhD	1,002
Lakóhely típusa		
Referencia: Nagyváros	Falu/község	1,669
	kisváros	1,491
Szociálishelyzet		

Referencia: Munkásosztály	Alsó középosztály	1,204
	Középosztály	1,250
	Felső középosztály	1,520
	Legfelső osztály	1,405
Szociális státusz		
Referencia: Alsó	Középső	1,405
	Felső	1,882

Forrás: saját forrás

MEGBESZÉLÉS

Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a demográfiai tényezők, életminőségi tényezők, sportolási tényezők, szociokulturális tényezők, valamint szocioökonómiai tényezők milyen mértékű befolyással bírnak a sportbeli önkénteskedésre. Vizsgálatunkhoz a 2017-es Eurobarometer kérdőívet vettük alapul.

Összesen 28 európai államban vizsgálta az Eurobarometer kérdőív a sportbeli önkéntesség témáját. Az európai lakosság 6,64%-a végez önkéntes tevékenységet, kiemelkedőnek számítanak az észak-európai, valamint a BeNeLux államok. Legkisebb arányban Portugáliában, Olaszországban és Romániában önkénteskednek. Hazánk az európai átlag alatt helyezkedik el, 3,8% a sportbeli önkéntességben való részvételi arány. Ha megnézzük az önkéntesség különböző aspektusait látható, hogy legnagyobb arányban egy sportesemény megszervezésében és annak lebonyolításában vesznek részt a válaszadók.

A demográfiai tényezők szignifikánsan összefüggnek az sportönkéntességben való részvétel arányával. Számos kutatás is megerősíti (SKIRSTAD – HANSTAD, 2013; HALLMANN, 2015; TAYLOR et al, 2012; EUROBAROMETER, 2017), hogy a férfiak nagyobb arányban végeznek önkéntes feladatokat a sport területein. Smith (1998) Angliában vizsgálta meg, hogy az egyes demográfiai paraméterek milyen mértékben járulnak hozzá a sportönkéntességhez. Smith szerint a férfiak kétszer nagyobb valószínűséggel vesznek részt formális, sporttal és testmozgással kapcsolatos önkéntes munkában, mint a nők.

Az életkor szintén összefügg az sportönkéntességgel: a fiatalok nagyobb valószínűséggel önkénteskednek sportban, mint az 55 év felettek. Az életkori sajátosságok tekintetében – Smith (1998), valamint Cuskelly (2004) vizsgálatához hasonlóan - a 35-44 éves korosztály bizonyult a leginkább aktívnek az önkéntesség kapcsán. Számos további kutatás is megerősítette, hogy a 40 év körüli személyek esetében legjellemzőbb az önkénteskedés. (BUSSER – CARRUTHERS 2010; NICHOLS et al, 2003; EUROBAROMETER, 2017). Nichols és munkatársai hozzátették, hogy a munkanélküliek és a nyugdíjasok kisebb arányban vannak jelen a sportönkéntesek között. A fiatalok önkéntes motivációja főként onnan eredhet, hogy számos előnyt kovácsolhatnak az önkéntes munkák alkalmával: a pályakezdő fiatalok számára tapasztalatszerzést jelent, önéletrajzukat gazdagíthatja, kapcsolati, majd később ebből adódóan anyagi tőkét kovácsolhatnak belőle maguknak, karrierlehetőséget teremthetnek (LENT et al, 2006). Az önkéntes munka továbbá segíti a szocializációt, elfogadást, kiváló lehetőség, hogy az egyén a demokrácia eszméit elsajátítsa (ZSÓK – GARAS, 2003). Ezenfelül javítja az egyén kommunikációs és csapatbeli együttműködő képességét, valamint a szervezőkészséget (LACZKÓ – PAÁR, 2018).

Kutatási eredményeink alapján elmondható, hogy az iskolai végzettség növekedésével nő a sportönkéntesség szerepe, ezen eredményünket Han és szerzőtársai (2013) kutatása is

mege erősíti. A szerzők maratoni futóversenyen vizsgálták, hogy a résztvevő sportönkéntesek demográfiai tényezői miként hatnak a sportönkéntességre. Eredményeik szerint szignifikáns összefüggés található az önkéntesek elkötelezettsége és az egyes demográfiai mutatók között (jövedelem, iskolai végzettség, életkor). Taylor és munkatársai (2012) szerint markánsan befolyásolja a képzettség a sportönkéntességet, hozzátették, hogy az etnikai hovatartozás is fontos szerepet játszik a 'volunteer' hajlandóságában. A fehér britekhez képest a feketék és az ázsiaiak kisebb valószínűséggel önkénteskednek.

Korábbi kutatások is mege erősítik (HAN et al, 2013; TAYLOR et al, 2012; WILSON - JANOSKI, 1995) eredményünket, miszerint a családok jövedelmi helyzete is befolyásolja a sportönkéntességet. Taylor és szerzőtársai tanulmánya (2012) szerint a sportönkéntes munkát végző felnőttek aránya a háztartások jövedelmének növekedésével növekszik, az évi 52 000 fontot vagy annál többet keresők több, mint dupla akkora valószínűséggel vállalnak önkéntes munkát, mint azon családok, ahol az éves bevétel kevesebb, mint 16 000 font. Továbbá megállapították a szerzők, hogy az évi 26 000 font feletti családi jövedelem erős, pozitív hatással van a sportönkéntességre.

A sportolási tényezők markánsan összefüggenek az önkéntességben való részvétellel. A sportolás gyakoriságának aspektusában kiemelkedő eltéréseket tapasztaltunk az egyes kategóriák között. Akik gyakran végeznek sporttevékenységet, azok nagyobb érdeklődést mutatnak a különféle sportesemények, sportrendezvények iránt is ennek okán magyarázható az az eredményünk, miszerint jóval nagyobb eséllyel önkénteskednek azok, akiknek a sport a mindennapjaik része.

A családi állapot ugyan a kétváltozós statisztikai próba eredménye szerint befolyásoló tényező a sportönkéntességben, a többváltozós elemzés arra enged következtetni, hogy önálló hatással nem befolyásolja a sportönkéntességben való részvételt. Bang és szerzőtársai (2008) szerint, akik a 2004-es olimpián vizsgálták a sportönkéntesség vonatkozásában a családi állapotot, mint befolyásoló tényezőt megállapították, hogy szignifikánsan összefüggés található. Eredményeik szerint az egyedülálló önkénteseket főként az interperszonális kapcsolatok építése, a karrierorientáció, valamint a jutalmazás motiválja. Taylor (2012) szerint nagyobb a valószínűsége az önkéntességnek a szülők részéről, ha gyermekük van.

Az étellel való megelegettség kétváltozós összefüggésvizsgálat eredménye alapján azok, akik nagyon elégedettek ítélték meg az életüket nagyobb valószínűséggel önkénteskednek, a többváltozós elemzésünk alapján viszont nagyságrendileg hasonló eséllyel vesznek részt sportönkénteskedésben azok is, akik nem igazán elégedettek a saját életükkel. Stukas és szerzőtársai (2016) az önkéntesek pszichológiai aspektusait vizsgálták. Eredményeik alapján befolyásoló tényező az étellel való megelegettség az önkénteskedésben.

KUTATÁS KORLÁTAI

Kutatásunk nem terjedt ki a sportönkéntesek motivációs tényezőinek vizsgálatára, azonban a jövőben érdemes lenne ezt a kérdéskört megvizsgálni, hiszen ennek megértésével nagyobb sportönkéntesi tömegbázist lehetne elérni egy adott sportesemény szervezése, lebonyolítása kapcsán. Sportközgazdaságtani szempontból érdemes lenne megvizsgálni, hogy az önkéntesek munkája milyen értéket képvisel, vagyis mennyit takarít meg egy sportszervezet vagy eseményszervező, valamint érdemes

megvizsgálni a sportönkéntesek munkája alkalmával milyen mértékű kapcsolódó ill. alternatív költségek merülnek fel (pl. szállítás, elszállásolás, bérkiesés stb.).

Köszönetnyilvánítás:

A kutatást az Innovációs és Technológiai Minisztérium Tématerületi Kiválósági Program 2021 Egészség alprogramja finanszírozta, a Pécsi Tudományegyetem EGA-10 számú projekt keretében.

IRODALOMJEGYZÉK

Bang, H., Alexandris, K., & Ross, S. D. (2008). Validation of the revised volunteer motivations scale for international sporting events (VMS-ISE) at the Athens 2004 Olympic Games, IN: *Event management*, 12(3-4), 119-131.

Bácsné B. É., Bács, Z., Pető, K., Müller, A., Pfau, C., Dajnoki, K., & Molnár, A. (2018). Önkéntesség a sportban, IN: *International Journal of Engineering and Management Sciences*, 3(5), 217–230.

Breuer, C., & Wicker, P. (2011). Situation und entwicklung des freiwilligen Engagements und Ehrenamts in Sportvereinen, In *Sportentwicklungsbericht 2009/2010. Analyse zur Situation der Sportvereine in Deutschland*.

Breuer, C., Wicker, P., & Von Hanau, T. (2012). Consequences of the decrease in volunteers among German sports clubs: Is there a substitute for voluntary work?, IN: *International journal of sport policy and politics*, 4(2), 173-186.

Burgham, M., & Downward, P. (2005). Why volunteer, time to volunteer? A case study from swimming, IN: *Managing Leisure*, 10(2), 79–93.

Busser, J. A., & Carruthers, C. P. (2010). Youth sport volunteer coach motivation, IN: *Managing leisure*, 15(1-2), 128-139.

Cuskelly, G. (2004). Volunteer retention in community sport organisations, IN: *European sport management quarterly*, 4(2), 59-76.

Doherty, A., & Carron, A. V. (2003). Cohesion in volunteer sport executive committees, IN: *Journal of Sport Management*, 17(2), 116–141.

Engelberg, T., Skinner, J., & Zakus, D. H. (2011). Exploring the relationship between commitment, experience, and self-assessed performance in youth sport organizations, IN: *Sport management review*, 14(2), 117-125.

Eurobarometer (2011). *Volunteering and Intergenerational Solidarity*. TNS Opinion & Social, Brüsszel. 28

European Commission. Eurobarometer – Sport and Physical activity. (2017) elérhető: <https://sport.ec.europa.eu/news/new-eurobarometer-on-sport-and-physical-activity>
letöltés ideje: 2022. 01. 26.

Hallmann, K. (2015). Modelling the decision to volunteer in organised sports, IN: *Sport Management Review*, 18(3), 448-463.

Han, K., Quarterman, J., Strigas, E., Ha, J., & Lee, S. (2013). Committed Sport Event Volunteers, IN: *ICHPER-SD Journal of Research*, 8(2), 45-54.

Hustinx, L. (2001). Individualisation and new styles of youth volunteering: An empirical exploration, IN: *Voluntary action*, 3(2), 57-76.

Laczkó, T., & Paár, D. (2018). Társadalmi hatások vizsgálata a 2018. évi hazai rendezésű nemzetközi sportesemények kapcsán. A sportturizmus gazdasági és társadalmi kérdései Magyarországon, IN: *Magyar Sporttudományi Társaság* 77-100.old.

Lamprecht, M., Fischer, A., & Stamm, H. (2011). *Sportvereine in der Schweiz*. Observatorium Sport und Bewegung Schweiz c/o Lamprecht & Stamm Sozialforschung und Beratung.

2005. évi LXXXVIII. törvény az önkéntességről. http://www.onkentesseg2011.hu/letoltheto/2005_evi_LXXXVIII_torveny.pdf, letöltve: 2022. 02. 21.

Muller, P., Arthur, D., Harvey, J., Fisher, A., & McMahon, I. (2015). The economic, social and cultural value of volunteering to Western Australia. *Perth, Western Australia*, IN: *Institute of Project Management*.

Nichols, G., Taylor, P., James, M., King, L., Holmes, K., & Garrett, R. (2003). Pressures on sports volunteers arising from partnerships with the central government, IN *Loisir et societe/Society and Leisure*, 26(2), 419-430.

Onyestyák, N., & Kállai, É. (2013). Önkéntesség a sport területén Magyarországon és az Európai Unió más tagállamaiban, IN: *Magyar Sporttudományi Szemle*, 14. évfolyam 55. szám

Perényi, Sz. (2018). Önkéntes program a FINA világbajnokságon: Társadalomtudományi elméletek szerepe a tervezésben és eredményei a lebonyolításban. *Magyar Sporttudományi Szemle* 19. évf. 75. szám 74-75. old.

Perényi, Sz. (2019). Az önkéntesség formái és befolyásoló tényezői a sportegyesületekben. *Magyar Sporttudományi Szemle* 20. évf. 79. szám 76. old.

Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American*

Schlesinger, T., & Nagel, S. (2013). Who will volunteer? Analysing individual and structural factors of volunteering in Swiss sports clubs, IN: *European Journal of Sport Science* 13(6), 707-715. <http://dx.doi.org/10.1080/17461391.2013.773089>

Skirstad, B., & Hanstad, D. V. (2013). Gender matters in sport event volunteering, IN: *Managing Leisure*, 18(4), 316-330.

Smith, J. D. (1998). *The 1997 national survey of volunteering*. London: National centre for Volunteering.

Stukas, A. A., Hoye, R., Nicholson, M., Brown, K. M., & Aisbett, L. (2016). Motivations to volunteer and their associations with volunteers' well-being, IN: *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(1), 112-132.

Taylor, P. D., Panagouleas, T., & Nichols, G. (2012). Determinants of sports volunteering and sports volunteer time in England, IN: *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(2), 201-220.

Voicu, B., & Voicu, M. (2009). Volunteers and volunteering in Central and Eastern Europe, IN: *Sociológia*, 41(6), 539-563.

Volunteering and Intergenerational Solidarity. Special Eurobarometer. Letöltve: 2022. 02. 14-én: <https://data.europa.eu/data/datasets/2011-european-year-of-volunteering?locale=hu>

Wicker, P. (2017). Volunteerism and volunteer management in sport, IN: *Sport Management Review*, 20(4), 325-337.

Wicker, P., & Hallmann, K. (2013). A multi-level framework for investigating the engagement of sport volunteers, IN: *European Sport Management Quarterly*, 13(1), 110-139.

Wilson, J., & Janoski, T. (1995). The contribution of religion to volunteer work, IN: *Sociology of religion*, 56(2), 137-152.

Wu, H. (2011). Social impact of volunteerism. *Points of Light Institute*. Letöltve: 2022. 02. 14-én: https://www.academia.edu/34683722/Social_Impact_of_Volunteerism

Zsók, Á., & Garas, I. (2003). Az „önkéntességből való tanulás” és a DIA-modell mint a pedagógiai módszerek kiszélesítési lehetőségei.